

Bognár Zoltán (Budapest):

Rovásfeliratok (jelek) megfejtései **Tatárlakától Nagyszentmiklósig**

A rovásjelek olvasása ma mindenki számára elérhető, hiszen a rovásábécék már a középkor végén lejegyzésre kerültek. A jeleket megfeleltették betűknek, a betűknek pedig hangértékeket adtak. Mégis a jelek olvasata sok embernél más és más. Ennek oka a jelek felismerhetőségén múlik, mert ugyanazt a jelet más-más betűnek értelmezve, természetesen más szavakat kapunk.

Ezért fontos, hogy a jelek képi megjelenésének az eredetét felismerjük, mert így sokkal könnyebb a jeleket rögzítő személy egyéni vonalait megfejteni. Miután a rovásjelek többsége összefüggő, egymásra épülő rendszert alkot, ami a Nap mozgására épül,⁵⁷ ezt figyelembe kell venni a rovásfeliratok értelmezésénél.

Az alábbi képen a magyar abc betűi láthatóak a nekik megfelelő rovásjelekkel. A rovásjelek írása/olvasása jobbról balra halad, így az egyes betűk balra néznek.

Magyar ábécé latin betűkkel a á b c cs d dz dzs e é ë f g gy h i

Székely-magyar rovásírás
Forrai-féle változat P P X ↑ N † – – Ć Ć – ⊗ Λ † X †

Székely-magyar rovásírás
Unicode szabványtervezet P P X ↑ N † † † Ć Ć X ⊗ Λ † X †

Magyar ábécé latin betűkkel í j k ak l ly m n ny o ó ö ő p q r

Székely-magyar rovásírás
Forrai-féle változat † † ◊ † Λ ⊗ B C ◊ C G † X † † – N

Székely-magyar rovásírás
Unicode szabványtervezet † † ◊ † Λ ⊗ B C ◊ C † † X † † † N

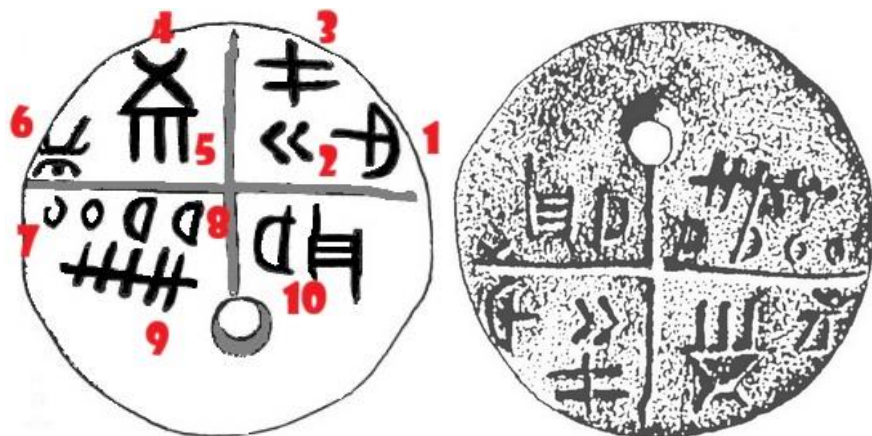
Magyar ábécé latin betűkkel s sz t ty u ú ü ű v w x y z zs

Székely-magyar rovásírás
Forrai-féle változat Λ I † X † † † † X M – – – N Y

Székely-magyar rovásírás
Unicode szabványtervezet Λ I † X † † † † X M M ◊ † † N Y

⁵⁷ Lásd az erről szóló tanulmányomat ebben a számban.

A tatárlakai korong rajza

Első ránézésre egy négy részre osztott kört látunk, amin rovás betűjelekre emlékeztető vagy egyéb ábrák vannak karcolva. Tegyük fel, hogy a rovásjeleknek látszó jelek, valóban azok és így a hangértékük a segítségünkre lehet az értelmezéskor. Most nem sorolom fel, hogy eddig ki és milyen megoldással vélte megoldani a korong üzenetét, de szerintem a csillagászati vagy csillagjegyeket belegondoló elképzelések egyik buktatója, hogy az éjszakai égboltot sosem osztották négy részre, hanem mindig is egy félgömbként kezelték, ami ráadásul minden éjszaka látható volt és csak nagyon lassan változott. A négyes felosztás lehetne még a négy égtáj jelképe, de ez sem valószínű, hiszen régen mindig beleszámolták a fent és lent irányokat, és írott forrásokban is szerepel pl. a hét világtáj. A lelet megtalálási helyén, a földgömb északi féltekén a Kárpát-medencére jellemző viszont a négy évszak időjárásai elkülönülése, én ezt tartanám inkább helyesnek. Ebből kiindulva, elképzelhető olyan megoldás, ami inkább a naptárra emlékeztet, és a korong négy részre osztása a négy évszak megjelenítése. A naptár szó őrzi az eredeti jelentését, a Nap mozgásainak és megfigyeléseinek tára, tárolója.

Ha valakinek egy zsinigre vagy hasonlóra felfűzve a nyakában lógott a korong, akkor kézbe fogva a fenti képet (baloldali) látta maga előtt. Ha tehát úgy értelmezzük a korongot, hogy a kifűrt rész az alja a jeleknek, akkor szerintem a jobb felső rész a kiinduló pont. Itt három jelcsoportot látunk, egy hajlított vonalat, abban egy összeadásjelre emlékeztetőt, mellettük van két kis derékszög, felettük pedig a GY jele a kettőskereszt. Az is megfigyelhető, hogy a hajlított jel vonala ellenkező irányban hajlik, mint a vonal alatti NY betű jeleknél. Ebből kiindulva úgy gondolom, hogy ez a jel a Holdat jelenti, az összeadásjel pedig lehet az I betű, vagy az idő. Ne feledjük ez csak feltételezés, nem lehetünk biztosak abban, hogy helyesen értelmezzük a jeleket. Tehát az első jelcsoport, lehet Hold + Idő, ebből kifolyólag lehet az első tavaszi Holdtölte vagy fogyatkozás, attól függően, abban a korban melyiktől számolták az időt, de mindenképpen a március hónap megfelelője (az ábrán az 1-es szám). A következő két jel lehet a C betűhöz tartozó nyílvég jel, amire a kelő értelmezés illik, vagy lehet két S betűjel is, ami a tavaszi napsütés erősödését jelentheti, így ez a jel az április hónapot jelenti (2-es). Ekkor virágoznak a fák, ekkor bújnak ki az első növények stb. A következő jel a GY betű, ez pedig ebben a helyzetben a gyarapodás (a hosszú egyenesen látható két rövid vonás, 3-as szám), a májust jelképező jel, amikor

kikelnek a madárfiókák, megjelennek a korai gyümölcsök. Ha a feltételezésünk helyes, akkor az első negyedrészt a TAVASZt mutatja.

A mellette lévő negyedre áttérve láthatunk egy X-t, alatta egy P betűre hasonlító formát, mellette egy, ha megfordítva nézzük egy asztalra hasonlító valamit és felette egy tálat, benne szintén valamivel. A jelek értelmezése a rovásjelekhez hasonlítva, az X mint Baál szimbóluma (esőisten többek közt, 4-es szám) jelentheti a júniusi esőzést (mostanság ezt Medárd napi esőknek nevezzük), alatta viszont a P betű jele, mint a perzselő hőség a július, a kánikula hava (5-ös), majd az asztal a tállal, jelentheti az augusztusi aratást és az áldást a terményekért (6-os). Ez lenne a NYÁR évszaka.

A körben tovább haladva, a baloldalon a lenti negyedben láthatunk egy kisebb alakú C és kört mutató jelet, mellettük két NY betűjelet, aminél az első végéhez ér az alatta lévő hosszú vonal rajta öt vagy hat rövid vonással. Ha az évszakoknak tételezzük a negyedet, akkor ez az ŐSZ évszaka, és talán a C alakú (N betűre hasonlító) jel itt is a Holdat jelenti, a másik kör pedig a napot. Mivel ezek egyforma nagyságúak, lehet az őszi napéjegyenlőség hónapja, a szeptember (7-es). A következő NY jel összeér az alatta lévő jellel, ami szimbolizálhatja az esőt, vagyis októberben jönnek már az esők és mivel az eső "jel" szeptember végétől (a Napot jelentő körtől) tart a következő NY betűig, azt jelentheti, hogy a november is esős hónapnak számít. A feltételezett október és november hónapra (8-as és 9-es) rajzolt NY szimbólum vonatkozhat pedig arra, hogy a Nap ezekben a holdhónapokban egyre korábban nyugszik.

Ha átmegyünk az utolsó negyedre, ami értelmezésem szerint a TÉL, itt is látható a NY betűképe, illetve a rovásírásban Z betűt jelentő ábra, ami zár, zárt jelentést hordoz. A NY betű jele továbbra is a Napra vonatkozik, hogy nyugszik, keveset látható, a Z szimbólum pedig a téli hónapok zártságát jelöli (meg az év zárását). A három téli holdhónap valószínűleg az időjárás egyforma volta miatt nem lett megkülönböztetve, ezeket a hónapokat most decembernek, januárnak és februárnak hívjuk.

A korongon biztosan felismerhető a NY, Z, N, I, GY, B, P, K rovásjelek, még ha nem is ugyanazzal a jelentéssel, amit most tulajdonítunk neki. A rovásjelek értelmezéséről lásd A rovásírás jeleinek kialakulása című előző írásom.

A rómaiak még i. e. 700 körül tíz hónapot számoltak az évre. Ha a tordosi és a vincsa műveltség a holdjárást figyelte és számolta az újholdtól vagy a teliholdtól, akkor nekik is elég volt 10 hónapot megkülönböztetni, mert az év vége három téli hónapja valószínűleg összefolyt, korán sötétedő, hideg, fagyos időszakká.

A korong jeleinek más megfejtési kísérletei:

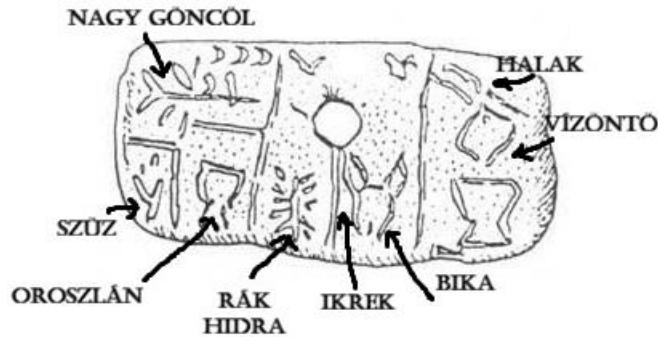
Lippai Bertalan megfejtése

A bal szegmens a **z**, ház értelemmel, mellette az **ny**, olvasata az *anya házában*, alsó szegmensben **nd**, növekedő hely, olvasata *nad*, két **s**, *ösök* olvasattal, a **gy** pedig *egyesülést* jelent. A negyedik szegmens **fi**, három *piu*, *fiu*, kik *növekedéssel abák lesznek*, a **szem** szimbólum *napnyugatot* jelent, *uruságban*, *uralkodnak*.

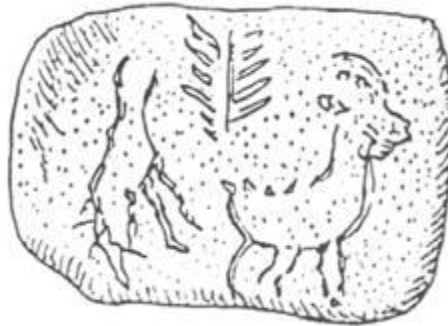
Friedrich Klára megfejtése

A korong értelmezése során azt állapítja meg, hogy a **Z** és az **NY** az *elhunyt nevének rövidítése*. Szerinte a bal alsó negyed **újszerű jelei** azt örökítik meg, hogy az *asszonyt* (2

nyílve szövel) lenyilaszták. A **GY** rovásjelünk a halált okozót jelöli meg - pl. nevének kezdőbetűje lehet.

A tatárlakai leletek egy másik darabja, a téli égbolt képe lehetett, amit a fúrt luknál lehetett a korongra ráforgatni, így megkapjuk a téli negyed bővebb ábráját, mert valószínűleg az akkori telek keményebbek voltak, mint a maiak, ezért télen nem nagyon lehetett mást csinálni, mint a tiszta eget és a csillagokat nézni éjszaka. A hasáb alakú agyagdarabon láthatóak az ekleptikán átvonuló csillagjegyek a mai elnevezéseikkel. Az Oroszlán és Szűz csillagképek felett, valószínűleg a Nagy-Göncöl csillagkép látható.

A tatárlakai harmadik agyag tábla, a téli égbolt jellegzetes csillagképével, ami a Szíriuszt, az Oriont, és a több csillagképből (Auriga, Perseus) összeálló Szarvast ábrázolja, bár itt inkább kecskére vagy muflonra hasonlít. Az Orion csillagkép meg egy kalászos növényre hasonlít inkább, pedig később belőle lett a nagy vadász Nimród, aki mögött a kutyája halad (Szíriusz) és együtt mennek a „csodaszarvas” nyomában.

Az Orion, mint a téli ég egyik legfeltűnőbb csillagképe, nagyon sok ősi mítoszban fellelhető.

Idézetek Magyar Adorján: A Csodaszarvas című könyvéből:

„Az Orion csillagképet kilenc igen fényes csillag képezi.”

„A 'Júlia szép leány' című székely énekben a Csodaszarvas helyett szereplő bárány, azaz kos (oroszul ma is baran=kos), amelynek szőrén a Csillagok, két sarva között a Nap van, szintén a fényös Csillagot a homlokán hozza.”

„Említettük, hogy őseink hitregéiket a csillagképekben szokták volt illusztrálni. Eredetmondánk tudvalevőleg, Ménrót fejedelem két ikertestvér fia: Hunor és Magor, vadászaton a Csodaszarvasra akadnak, úzóbe veszik, elérni nem bírják, de ez egy

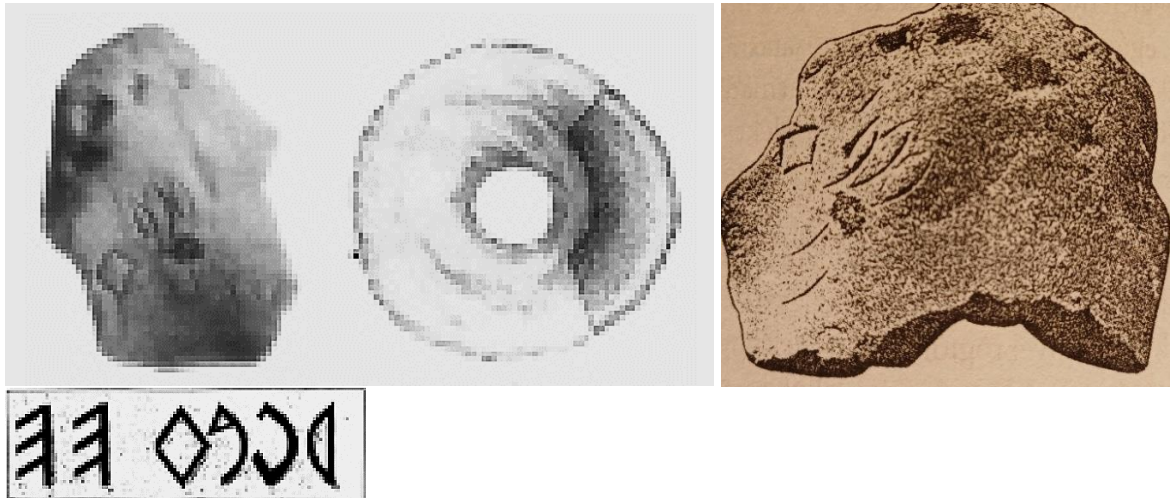
folyóvízen átgázolva, gyönyörű szép szigetre csalja őket, ahol eltűnik. ...a legrégebb változatban csak egy férfi, azaz a Napisten halad a Csodaszarvas nyomában.”

Ha a 3. tábla képi azonosítása helyes, a Szíriusz, az Orion és a kecske/szarvas forma az Auriga, a Perseus csillagképekre, akkor a tatárlakai leletek készítésekor az Orion csillagkép még nem volt vadász alak, hanem inkább valami kalászos növényre hasonlított. Ebből levonható az a következtetés is, hogy ez az ábrázolás talán a korai mezőgazdasági kultúra kialakulásához köthető inkább. A sztyeppei (hun) törzsek képi világa viszont már egy íjjal és kutyával vadászó csillagképet látott az éjszakai égbolton, így esetleg azt lehet feltételezni, hogy a használható íj (pontos, messzire is hatásos) csak későbbi korban lett „feltalálva”. A rovásjelek alakja, ami felismerhető a korongon, változatlan formában maradt fenn, de hogy a jelek csak szimbólumok vagy már egy kialakult abc betűjelei voltak, csak a jelekből nem eldönthető.

A következőkben pár rovás felirat új megfejtését mutatnám be

Somogyfajsi vasolvastónál feltárt fúvóka

(Friedrich Klára-Szakács Gábor: Kárpát-medencei birtoklevelünk, a rovásírás. 39. o.)

F Ø. Így a F JO NA K betűk vehetők inkább ki, de a NA is kétséges, mert nincs összekötése az N-nel. Másik olvasat tehát, FOJNAK – **fújnak** vagy FoJONAK – **fújónak**.

A campagnai balta tok

(Koricsánszky Atilla: A napút ábécéje. 100. o.)

A campagnai (szkíta) balta vagy fokostok (kb. i. e. 1000 ?) feliratának megfejtése:

Az eddigi megfejtési kísérletek azért nem jutottak szerintem eredményre, mert ligatúrákat, betűösszevonásokat láttak az összes jelben, holott csak két ilyen szerepel a feliraton. Balról a második és harmadik jel összevonás, az összes többi jel tiszta betűkép, még az ötödik jel is az, csak az két betűjel egymás mellett.

A felirat olvasási iránya először fordítottnak tűnik és az eddigi megfejtők is balról jobbra olvasták. De ez a felirat jobbról balra, a rovásírás szerint is olvasható és értelmes magyar nyelvű olvasatot ad.

Egy jel háromszor szerepel magában és egyszer az összevonásban, ezért a felirat készítője többször elforgatta, hogy ne álljon ugyanúgy minden helyen.

Nem tudjuk azt se, hogy a lelet megtalálója mennyire pontosan másolta le a jeleket. Sajnos mára a tárgy is megsemmisült, de legalább ez a másolat megmaradt.

A legtöbbször szereplő jel az **L** betű, ami legelő lóra hasonlít a mostani rajzolatában. Így lehet azért lett különböző forgatásokkal rajzolva, mert a lovak ugyanúgy nem hasonlítanak egymásra, ahogy az emberek. Abban a korban, amikor a ló még megbecsült és státuszszimbólum volt, a tulajdonosa több hasonló színű ló közül is könnyen megismerte a sajátját és meg tudta különböztetni a ménes többi lovától.

A felirat betűi tehát a következők: **L GL TŰ L SZÓ L**

A **GL** összevonás, a két hasonló forma miatt jött létre, az **L** betűt elfordítva illesztette a **G** oldalához.

A **TŰ** az **Ű** jelbe rajzolt kis vonással jön létre.

A balról az ötödik betűkép pedig az **SZ** és az **Ó** egymáshoz húzása, ami ostort is formázhat.

A felirat olvasata szerintem tehát, balról jobbra olvasásnál:

LeGeLTÜL SZÓL – azaz *legelől, az első sorban harcol a csatában*, tehát a tulajdonosa bátor és vitéz ember,

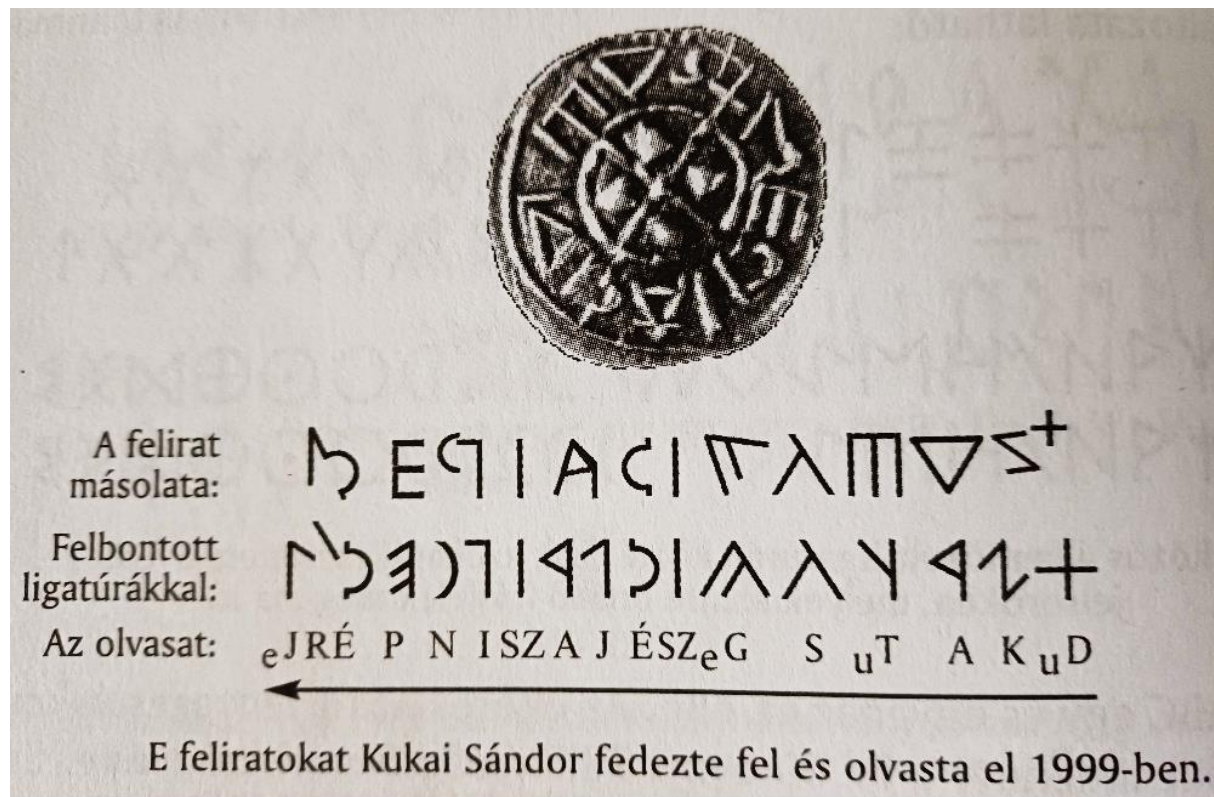
vagy: **eLeG eLeTÜL SZÓL** – *elég életül/egyedül szól*.

A felirat viszont olvasható jobbról balra is, akkor pedig ilyen értelme lesz a feliratnak:
eLŐSZeL ÜTLeGeL vagy **eLŐ SZeL ÜTLeGeL**
 vagyis *először ütlegel* vagy *előszel, ütlegel*, esetleg *élő szél ütlegel*.
 Még jobban kifacsarva: **LÓSZ eLÜTLeGeL** – *Lósz elütleget*.

Valószínűnek tartom, hogy az oda-vissza olvasás kettőssége miatt lett a szöveg kicsit mára magyartalanul hangzó, de a rovásjelek így is felismerhetők és megfelelnek a hagyományban fennmaradt betűknek, hangoknak:
legeltül szól – előszel ütlegel

Géza fejedelem (István) pénze

(Varga Csaba: Az ősi írás könyve. 138. o.)

Elteltekintve, attól az apróságtól, hogy U betűre semmilyen utalás nincs a feliratban, Varga Csaba megfejtése, hogy **Dukatus Geszéjasz Inpérje** (persze, tudomásunk van arról, hogy Géza az István nevet kapta a keresztségben, ahogyan Vajk is), nem valószínű, hogy helyes, mivel az érme másik oldalán a felirat *Stephanus Rex*. Azután az óramutató járásával ellenkezően olvasva a jeleket, kihagyja a végéről a I vagy D jelet, a P betű jelet egyszer P-nek egyszer T-nek használja.

A pénzermén látható jelek olvasása:

Az érme tetején látható kis + jel, nem tartozik a szöveghez, hanem a szöveg kezdetét jelzi.

A kereszt (+) jeltől indulva az óramutató járásával egyezően olvasható jelek:

I, S vagy SZ, É, P, N, SZ, SZ, G, É, SZ, NY, J, P, NSZ, Ü

Olvasata szerintem:

ISZÉPeNeSZ eSZ eGÉSZeNY eJ PeNSZÜ

vagyis: ***István ez egészen új pénze***

Hogy melyik megoldás a helyes, azt döntse el az olvasó.

A nagyszentmiklósi kincs rovásfeliratai

A nagyszentmiklósi kincsről és a kincsen talált rovásfeliratokról László Gyula 1977-ben megjelent munkájából is tájékozódhatunk, amit Rácz István fotó segítenek.

Nem szeretném mindjárt az elején elősorolni az eddigi megfejtőket és megfejtéseket, de pár jel értelmezésnél mégis bemutatok néhányat, mert érdekes, hogy mások hogyan értelmezték. Egyes jeleknél számomra is nehéz volt az azonosítás, de mivel a jelek értelmezését és összefüggését szerintem helyesen oldottam meg, így két nap után sikerült megfeleltetni őket az abc megfelelő betűhöz.

A rovásfeliratok két különböző technikával készültek, poncolással és karcolással. A poncolt feliratok a 8-as ovális tálkán, a 9-es és 10-es csatos tálkán, a 17-es ívökürtön és a 22-es és 23-as talpas poháron találhatóak. Ezek a feliratok a 8-as tálka kivételével a többi leleten azonosak. Szerintem ezek a felírások, ha nem is az első tulajdonosnak, de mindenképpen annak a fejedelmi rangú személynek az idejében készültek, akinek az udvartartásában az arany edények egymás mellé kerültek, akár mint zsákmányolt kincsek, akár mint a fejedelemnek ajándékozott tárgyak. Illetve, még egy észrevétel, a kincsen lévő görög feliratokból és a rovásjelek eltérő rajzolatából arra lehet következtetni, hogy poncolt jelek még a hun korból valók és a kincs egyes darabjai a bizánci udvarból kerültek az „avarnak” tartott hunokhoz. A karcolások viszont már a magyarok idejében kerültek a tárgyakra, míg a kincs rövid idő múlva elrejtésre került.

A karcolt feliratok lehetnek egykorúak is a poncoltakkal, de inkább későbbinek tűnnek, és nem a használathoz fűződő szavak, hanem magára a kincsre vonatkozó megjegyzések. A feliratok képeit és pár megoldást Friedrich Klára: *A Nagyszentmiklósi Kincs megfejtési kísérlete* című 2015-ös kiadványából vettem át.

A kincseken lévő rovásjelek általam való betűkre osztása, amik kevésbé térnek el a hagyományos betűalaktól. Viszont így egy jel több helyre is került:

A, Á	B	C	CS	D	E, É	F	G	H	I, Í	J	K	K	L	LY	M
			□		3		↑	8			✓	□	≡	∅	3
M	N	NY	O, Ó	P	R	S	S	SZ	T	U V	Z	JO	ZSE	NÜ	NÉ
β)	D	3	∧	N	∧	>		Y			1	↑	∩	⊙

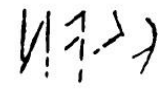
Kezdjünk a legtöbbször előforduló felirattal:

9-es tál

10-es tál

22-es kehely

23-as kehely

17-es kürt

Ezek a poncolt feliratok szemmel láthatóan azonos jelekből állnak, csak a 10-es tálon és a 23-as talpas poháron van még karcolt felirat, illetve a 17-es kürtön egy körbe rajzolt jel. A feliratokon a szöveg minden esetben a rovásírás szerint jobbról balra olvasható, nem kedvünk szerint egyszer így, másszor úgy. Az első négy jel után egy rövid vonal jelzi, hogy újabb szó, vagy szöveg következik. A jobbról a második jel lehet CS vagy K betű is, a harmadik jel összevonás, ennél két lehetőség van, NO, vagy NÉ, míg a negyedik jel szintén összevonás, talán ZSE, de lehet ZS és C.

A betűk tehát balról kezdve - R - O - S - L, ZS-E - NO vagy NÉ, K vagy CS, G.

A lehetséges olvasatok a következők:

eG KeNÉZSE eLeSOR vagy eG CSeNÉZSE eLeSOR

eGeK eNOZSeC

GeCSeN ÉZSE

eG KeNOCeZS, illetve ezek további variációi.

A második szó két olvasata, eLeSOR vagy eLeSOeR, mai nyelven: *először*. A *kenézse*, *csenézse* a kenéz szó (a szláv knyáz alak), jelentése előjáró, fejedelem, fővezér. Bár még itt is lehet variálni: eLeS OR vagy eL SOR, de ezek már erőltetett olvasatok.

Az első olvasás tehát, **EG kenéze először**, vagyis a fejedelemnek először az égi uralkodónak kell kínálni a tálca vagy a pohár tartalmát, tehát az első korty vagy falat áldozás. A többi variáció nem igazán értelmes, hiába az *egék* vagy a *gecse* vagy a *kenoc* szó megjelenése.

A 10-es tál karcolt felirata (balról nézve az első két jel nem felismerhető, bár az első hasonlít az R-re, de lehet T és SZ, a második meg J vagy G vagy más) számomra nem értelmezhető. Más megfejtések a karcolt feliratra:

Csallány Dezső – SÁPaK

Vékony Gábor – Frissülj fel

Friedrich Klára – RoGÁÉ

A 23-as pohár karcolatán viszont jobban azonosíthatóak a jelek. Ez a bal oldali G-től indulva G, S, NY vagy N és SZ, P, majd G, T, LY, és N vagy SZ.

Olvasatok:

eGeSeNY eP = **egészen ép** vagy eGeSeN SZeP = egészen szép

vagy: eGeS NYeP = egész nép

eG TeLYeSZ = **ez tejes**

Nézzük meg a 8-as tálán lévő leghosszabb szöveget, amit előre bekarcoltak a poncolás előtt. A kereszt alakú jelek a szavakat választják el, nem a szöveghez tartoznak. Ebben a feliratban három összevonást fedeztem fel, viszont ide nem kerültek szó elválasztó jelek, de egy külön szónak értelmezhető, kettő pedig egy másiknak.

8-as tál

Jobbról kezdve:

+ G – O – LY – S + L – S – G – N + L – S – NÉ vagy NO – NÜ – JO + R – NY +

Olvasat:

GOLYaS + eLeSeGeN + eLeS NÉÜN JO + eReNY, mai nyelvre áttéve
= **golyás eleségen élés nagyon jó erény**

A golyás eleség a halat jelenti, és az egyértelmű O betű miatt nem lehet gulyásnak olvasni. Tehát, már akkor is voltak, akik a halat jobban becsülték, mint a „nehezebb” sertés- vagy marha- vagy lóhúst.

Más megfejtések:

Csallány Dezső – BOLYA ZAPAN ZANADIJ KÁN

Vékony Gábor – VOSUD HEVÍT MÍG HEVÜLETIG IVÓÉ

– WOSODU ERJEDVÉNY FELHEVÜLÉSÉRE AZ ÖVÉ

Friedrich Klára – GULYA ZÁGO ZANaDI aRaNYa

A 6-os számú korsó feliratai a korsó fenekén karcoltak, de a feliratok szövegei elmosódottak és eltérő rajzolatok, így akár három személy, három különböző időben készíthette. A nem jól látható karcolatok felvetik azt a lehetőséget, hogy a jelek rajzai nem pontosak, ezért nem lehet biztosra venni, milyen jelek, betűk vannak a tárgyon. Ez sajnos az olvasás nehézségét fokozza, ami értelmetlen megfejtéseket szül.

A felső sor jelei jobbról olvasva:

SZ – N – S vagy KS – SZ – CS – M – (R) – G – L

Az M és a G közötti vonalkáról nem tudni, hogy az M-hez tartozik-e, vagy szó elválasztó jel, vagy esetleg R betű.

Az olvasatok (nem nagyon értelmesek) és további variációk is lehetségesek:

SZeNeS SZeCSeM ReGeL = szenes szecsem regél

SZeNeS eSZ CSeMeRGeL = szenes ez csemergel

SZeNeS eSZ eCSeM ReGeL = szenes ez, ecsém regél

eSZeN eS eSZ CSeMeGeL = ezen és ez csemegél

eSZeNeS eSZeCS MeRGel = ezenis, eszes mérgel

Ha } ez a jel mégsem M, akkor még É betű is lehet, de ezek sem értelmes olvasatok:
SZeCSÉR, SZeCSÉReG, eSZeCS ÉRGel

Ha a CS pedig inkább K betű, illetve, ha a jobbról második jel nem N, hanem ¹JO, akkor összeolvasva a középső sorral:

eSZ JO eS, eSZ KÉRGel eGeSeNY eP =

ez jó és ez kérgel egészen ép

A középső sor jeleit a 23-as poháron is láthatjuk, ott a G utáni jel egyértelműen S:

G – S vagy P – NY vagy N és SZ – P

Így a megoldások itt is:

eGeSeNY eP vagy eGeSeN SZeP = **egészen ép** vagy: egészen szép

eGeS NYeP = egész nép

A harmadik sor csak három jelet tartalmaz jobbról olvasva:

S – T – NÜ

Olvasata:
eSTeNÜ = **istenünk**

3-as, 4-es korszok

A 3-as és 4-es korszón lévő jelek azonosak a 8-as tál első szavával, a leolvasható betűk:
G – O – LY – S , aminak az olvasata GOLYaS = **gólyás**
Csak ennél a két korszónál a nyakon lévő díszítés vízszintes csíkokból áll.

5-ös korszó

Az 5-ös számú korszón két felirat található, rajzolatuk láthatóan két kéz munkája.
A felső felirat betűi jobbról, a második jel a 8-as tálcán már szerepelt, a harmadik pedig a 6-os korszón. Itt elképzelhető, hogy az M betű utáni vonal egy SZ betűt jelent, és nem az M-hez tartozik:

H – JO – M – SZ

Olvasat:

eH JO eMeSZ = **eh, jó emez**

É betűvel

eH JO ÉSZ = eh, jó ez

Az alsó felirat betűi jobbról:

LY – G – K

Olvasata:

eLY eGeK vagy LYeGeK, ami a felső sorhoz hasonló vélemény fejez ki, = **ej egek**, amit a korszó tartalmára érthetünk. A jegek nem értelmezhető a korszóra.

Más megfejtések a felső sorra:

Csallány Dezső – NaG IdiS

Vékony Gábor – Kumisz (törökül)

Friedrich Klára – SZeMIU

Más megfejtések az alsó sorra:

Csallány Dezső – ELY PeK

Vékony Gábor – Savó
Friedrich Klára – LYeDIeK

BOY>>1
BOY>>1

A 15. és 16. számú nyeles tálkákon található felirat betűi jobbról balra:
G – S – T – NÉ vagy NO – M
Olvasat:
GeSTeNÉM = **gesztenyém**

17-es kürt

A 17-es ívökürt feliratát az elsők közt tárgyaltuk már, mert ez a felirat öt helyen szerepel. Az én megfejtésem eG KeNÉZSE eLeSOR azaz EG kenéz először.

Nézzük, mások milyen megfejtéseket adtak a szövegre és hogyan lehet értelmezni egyes jeleket.

Szentkatolnai Bálint Gábor (nyelvész, egyetemi tanár):

N-AD K-ENY EZS-ICS PES-ÚR - Nagy fejedelmi Pesur

9 évvel később - NAD KNYACSICS PSIR - Nagy Knyázics fejedelem

Csallány Dezső (régész, múzeumigazgató, a történelemtudomány kandidátusa):

SUNADO OK ZAOK (Sunad= Csanád)

Baráth Tibor (történész, egyetemi tanár):

ARANY ÉKET IZSÁK HUN CSINÁLTA

Pataky László (mérnök):

PECSENYÉG KENÉZ

Vékony Gábor (régész, nyelvész, egyetemi tanár):

ÜRÍTS HEVÜLŐ

Friedrich Klára (tanár):

RUAZ KINCSE

Halis István (helytörténész):

ÖND KINCSES (ELESEG- vagy ITAL) TARTÓJA

Braun László (egyetemi tanár, történész):

eNJEM ITOK

Azért a rovásjeleknek ilyen mértékű szórása nem lehet, és tudom, hogy az én megoldásaim sem teljesen pontosak és értelmesek, mert a magánhangzók illesztése több megoldást enged, de a jelek betűkhöz való megfeleltetése nálam egyezik a rovás abc mai betűivel.

Nézzük meg akkor a kérdéses jeleket:

 Ez a jel Braun Lászlónál M, Friedrich Kláránál Z, többeknél meg P betű. Nézzük meg, hogy a jelnek (csak a kincs feliratoknál) még milyen variációja létezik. A 17-es kürtön és a

23-as poháron 4 rövid vonással , a 22-es poháron viszont már 5 vonással van

ábrázolva: . Ez a jel szerintem az L betű, szabályos ábrázolása . Az L betűvel való azonosításhoz segítséget jelentettek ezek a plusz vonások, mert az akkori ember bizony jobban tudta, hogy a lónak 4 lába van, a 3 lábú ló meg inkább a mesék szereplője, de az egyik karcoló még a ló farkát is belevitte a jelbe, így lett 5 vonással megörökítve. A P betűre

való hason-ló-ságot a következő jel miatt lehetett elvetni:

A P betűt ez a jel adja vissza, ami a Nap jelekből értelmezhető, mostani formája már ilyen:

, ami eredetileg az N betűt jelentő nappályából alakult ki, a hajlított vonalból három segédvonal indul, amik a napsütés erősségét jelentik. A kincsből a 23-as poháron lévő jel, nem a nappályát, hanem magát a Napot ábrázolja a belőle induló három sugárral, így azonosítást a P betűvel biztosnak látom.

Persze, a szabályos P betű ábrája hasonlít a kincs L betűjére, így csak a szóképzés során lehet elvetni vagy értelmezni.

Az O betű még régies változata az odú ábrázolásának, most ilyen de szerintem így is felismerhető, nem lehet U betűnek, Y-nak tartani, legfeljebb É-nek.

Végül még a H betűt mutatom meg, ami most így néz ki: . Az eredeti ábrázolása meg ilyen volt: , ami a rovásnál függőlegesre fordult, és a nappályával szemközt mozgó Holdat szimbolizálta. A későbbi szögletesebb formái: már inkább hálószemekre hasonlítanak. Ezen a 8-as alakon a Hold még régies formában látható, a Nap alatt, ahogy a P és S betűnél is , még magát a Napot ábrázolták (és nem a pályája ívét), az S betűnél két sugárral, a P betűnél hárommal. A jel alakja még a (madárfogó)hurokra is emlékeztet.

Az összerovásokat nem szándékozom elemezni, ott végülis mindenki tetszés szerint ismeri fel a jelben lévő betűket és egy bonyolultabb jelből akár 6 betűt is simán ki lehet olvasni, utána meg a sorrendjükön gondolkodni.⁵⁸

⁵⁸ Hogy mások e feliratokat másként fejtetik, szerkesztőségünk tisztában van vele és az eredmények bemutatásában érdekelt. Úgy mondhatjuk, az előbbi két írást vitára bocsátjuk. A tudomány halad, hol cáfolattal, hol azt kivédve, ami újabb megoldást hozhat, vagy a régi bizonyul megfelelőnek. Jelezzük tehát most, hogy van a tárgykörben meghatározó elképzelés már közzétéve, itt a ZMTE-Acta hasábjain és önálló kötetekben, szerzőiket kérjük állásfoglalásra. Egyesületünk tagjairól van szó: Szekeres István, Mandics György, Dudás Rudolf, Záhonyi András, stb, illetve akiknek tehát ilyen téren végzett tevékenységét ezúton ajánljuk a fenti két írást szerző figyelmébe. – A szerk.